

Cursus nieuwe woorden maken

'ZOEKT U ALLEN rustig een plaatsje in de zaal. Hier vooraan zijn nog wat lege stoelen. Vreemd dat cursisten de ruimte altijd vanaf de laatste rijen opvullen. Jong of oud, het maakt niet uit. 't Is van alle tijden. Een collegezaal is geen bioscoop, mensen!

Goed.

Waar gaat het vandaag om in deze cursus Nieuwe Woorden Maken Voor Beginners? Hoe maak je een goed woord en hoe een fout?

We hebben in het Nederlands daartoe een aantal mechanismen ingebouwd. Het bekendste en derhalve meest gebruikte mechanisme is de samenstelling. Van twee woorden kun je een nieuw woord maken door ze gewoon bij elkaar op te tellen. Tafel + poot = tafelpoot.

Simpel.

Probeer het maar: Koekoek + klok = koekoeksklok. Goed zo. En u daar, die dame op de derde rij, weet u er ook een?

Spier + aaltje = spiraaltje. Heel fraai, mevrouw. Ja, die Ronald McDonald daar achterin. Ook een ideetje?

Bommel + ding = bommelding. Ook niet gek voor een gek. U snapt het principe dus allemaal? Dan gaan we nu eens kijken waar het fout kan gaan.

Een traditioneel voorbeeld. Opbellen en telefoneren is samen nooit optelefoneren. Daar hebben we een vakterm voor. Zoiets heet in de neerlandistiek een stommiteit. In de politiek kom je ze wel vaker tegen.

Medeburgers + Nederlanders = medelanders. Dat lijkt dus nergens op. Werd een jaar of tien geleden alleen gebruikt door erg foute mensen. Linkse en rechtse randdebielen.

Nog een erge: stond vorige week in de krant. Geproduceerd door de Brabantse gemeente Gilze-Rijen.

Let op.

Begin + inspraak = beginspraak. Dat kan dus nooit. Voor dergelijke stommiteiten zou ik eigenlijk het liefst meteen de taalpolitie (= taal + politie, dat mag weer wel) inschakelen. Opdat de dader zijn gerechte straf niet ontloopt.

Wie het is? Kwestie van even deduceren. Hoewel het een stom woord is, valt Cees B. af, want die speelt niet met taal. Ir. Brouwer is te formeel om van de regels af te wijken en Vader Aarts stelt op de valreep zijn pensioen niet in de waagschaal. Ingrid Scheifes? Te nauw verbonden met een neerlandicus. Die zet haar huwelijk niet op het spel. Blijft over Lau Lavooij.

Juist.

Als een zunige Zeeuw een paar lettertjes kan bezunigen, dan zal ie het niet laten. Wij spreken hem nog.

Maar goed, geachte cursisten, dat is niet uw probleem. Als u me belooft dat u nooit een dergelijke stommiteit zult begaan, kunt u uw certificaat beneden bij de balie afhalen.'